

Donald James Turner

Dodenherdenking 4 mei

Bij de jaarlijkse dodenherdenking verzamelen zich tegen half acht 's avonds tientallen mensen bij de kerk in het Zwolse Windesheim en samen vormen ze een stille stoet op weg naar de

begraafplaats. Bij het graf van de Engelse piloot wordt een overdenking gehouden, speelt de muziekvereniging Nooit Gedacht koraalmuziek en legt een inwoner van Windesheim plechtig een bloemstuk neer. Donald James Stanley Turner die zich Jimmy liet noemen was slechts 20 jaar oud toen hij op tweede kerstdag 1944 in Windesheim sneuvelde onder een regen van kogelvuur van de Duitse weermacht.

Ooggetuige

Gerben Swart heeft het van nabij meegemaakt als jongen van 14 jaar. Zijn vader werkte bij het spoor en het gezin was ondergedoken bij boer Niemeijer die halverwege Windesheim en Herxen woonde. Door Duitse inkwartiering werd deze plek te gevaarlijk. Een dubbel woonhuis aan het spoor (waarschijnlijk de Tippe waar later de familie Brand woonde), bood kansen. In de ene helft woonde de familie Buter, vader Buter was werkzaam bij de steenfabriek. De andere helft van het huis was niet bewoond en baron de Vos van Steenwijk, eigenaar van het huisje gaf toestemming om er te wonen. De zuster van Gerben, Geertje, nog niet zo lang geleden bevallen van dochter Willemien, woonde met haar man Willem van Lohuizen in de boerderij waar later de 'jonker' en nu familie Jansen woont. Gerben heeft vele jaren later zijn levensverhaal laten optekenen: *"Tweede kerstdag 1944. De lucht trilde van het vliegtuiggedreun en het afweergeschut. Plotseling een enorme klap, een grote lichtflits. De ramen knalden kapot. Een vliegtuig barstte boven Windesheim uit elkaar. Engelse piloten probeerden de IJsselbrug bij Zwolle te bombarderen en te beschieten. Maar werden hevig beschoten door het afweergeschut van de Duitsers. De bommenwerper van piloot Donald James Turner, 20 jaar oud, werd geraakt. De bommen, die hij nog aan boord had, spatten uit elkaar en vernietigden het vliegtuig. De cockpit kwam in zijn geheel met Donald James nog aan de stuurknuppel in het weiland terecht, vlak bij het boerderijtje waar Gerben woonde. Hij had als enige zichtbare verwonding, een bloedende streep over zijn voorhoofd. Een week lang heeft hij daar, in zijn cockpit, in de vrieskou gelegen. Voor Gerben een beeld om nooit te vergeten"*. Uit navraag bij Rein van Lohuizen wordt duidelijk dat het vliegtuig is neergestort tussen de spoorbaan en de Veldweg.

Waarom de Duitsers de piloot zolang in het weiland hebben laten liggen, is een raadsel. Het kan zijn dat men de bevolking wilde tonen "wij Duitsers kunnen de Engelsen verslaan", of uit disrespect of misschien een praktische reden dat het bij vorst en sneeuw lastig was het vliegtuigje met het stoffelijk overschot te bergen.

Militaire operatie

Veel informatie is er niet te vinden over de actie die luitenant Jimmy Turner uitvoerde. Wat we weten is dat hij als oorlogsvrijwilliger met 12 andere jachtbommenwerpers vanuit Deurne bij Antwerpen opsteeg voor waarschijnlijk een routineklus. Hij bestuurde het eenmansvliegtuig Hawker Typhoon met 4 bommen aan boord met de opdracht de IJsselbruggen te vernietigen. Het werd zijn laatste reis.

In maart 1945 maakte de RAF lucht-opnamen van een groot deel van Nederland onder meer van Windesheim. Dit kaartje laat pijnlijk duidelijk zien wat Turner voor hij neerstortte waarschijnlijk aan beelden heeft gezien van Windesheim. Ons dorp is goed herkenbaar, de huizen en boerderijen liggen hoofdzakelijk op de banaanvormige es, aan de Bulderingsweg is een grote boomgaard en de tichelgaten zijn nog niet gegraven.

In het boek van J.L. Schotman 'Zij vielen rondom Zwolle' wijken de gebeurtenissen in detail af van bovenstaande versie. Het gaat dan om 11 Typhoons 1B die een gewapende verkenningsvlucht uitvoerden in de driehoek Harderwijk- Deventer-Zwolle. Elk toestel had een bom van 1000 pond aan boord die onderaan het vliegtuig hing. In drie formaties viel men het spoorwegemplacement in Deventer aan en werd er aanzienlijk schade aan rails en wissels toegebracht. Op de terugweg besloot men om laagvliegend langs de spoorlijn Deventer-Zwolle de Duitse stellingen en de spoorweg onder vuur te nemen om zodoende de laatste bommen kwijt te raken. Bij

Windesheim raakte een voltreffer de bom onder het vliegtuig van Turner dat uit elkaar spatte. Brokstukken waaronder de cockpit vielen in het weiland aan de Veldweg. De motor kwam terecht achter café Nijland. Tussen de brokstukken vond men het stoffelijk overschot van Turner. De Duitsers gelasten de heren van Nee en Beldman het lichaam te bergen. Hij werd begraven op de begraafplaats van Windesheim.

Oorlogsslachtoffer

Op de enige foto die we van Turner kennen kijkt hij ontspannen, zelfs wat dromerig, in de lens. De te grote pet wat nonchalant schuin op zijn hoofd gezet doet eerder denken aan filmster dan aan een militair.

Zwolle is zijn oorlogsslachtoffers niet vergeten. In 1992 onthulde men als oorlogsmonument een afgebroken propeller in de vorm van een V-teken aan de Pilotenlaan in Schelle. Een aantal straten dat op de Pilotenlaan uitkomt, is vernoemd naar een gesneuvelde geallieerde piloot. Zo is er ook een Turnerstraat. Jimmy Turner is niet weggegumd uit ons leven maar maakt er nog steeds deel van uit. In Windesheim bij het jaarlijkse ritueel rond de dodenherdenking staat zijn graf en overlijden centraal en is symbool voor alle oorlogsslachtoffers. Dat voelt goed en moet zo blijven.

René van der Have

Historische vereniging Windesheim